

Bok och film

Att arbeta med berättelser i
den anpassade grundskolan

Tema: Rymden

Kultur engagerar och kan vara ett viktigt verktyg för pedagogiska insatser!

Böcker, filmer, föreställningar och andra kulturuttryck hjälper oss att förstå omvärlden men också oss själva, vårt förflutna, samtid och att potentiellt blicka in i framtiden. Framför allt är kulturen viktig för att den ibland lyckas beskriva våra egna känslor och stunder vi ofta tror är bara våra egna.

Bok och film i den anpassade grundskolan är ett regionalt projekt som vill ta vara på ett antal teman som på olika sätt diskuterar känslor, kroppar, instinkter och mycket annat som gör oss till människor. Vi har tagit fram teman som diskuteras i bok/filmhandledningar, dessa är tänkta som ett stöd främst för lärare i den anpassade grundskolan som vill arbeta med att utforska olika teman utifrån böcker och film.

Varje handledning innehåller, förutom den pedagogiska delen, även tips på böcker och filmer som lämpar sig för arbetet.

Vi som arbetat med dessa handledningar heter:

Katarina Larson - konsulent
litteratur barn/unga,
Förvaltningen för kulturutveckling

Sanjin PejkoVIC - konsulent film,
Förvaltningen för kulturutveckling

Ida Ross - fokusbibliotekarie
Vallastadens skola, Linköping

Katarina Sundman - filmkoordinator
Film Västernorrland

Cecilia Träff - filmpedagog
Film Västernorrland

Emma Vendelek - litteraturvetare,
kulturpedagog, socionom

2024-03-19

Bok och film: Att arbeta med berättelser i den anpassade grundskolan. Tema: Rymden

Illustrationer: Gabriella Kalmar

Kontakt: Sanjin PejkoVIC och Katarina Larson

Kulturförvaltningen, Konst och kultur

sanjin.pejkoVIC@vgregion.se

katarina.larson@vgregion.se

Innehåll

1	Introduktion.....	4
1.1	Du avgör själv nivån.....	4
1.2	Val av berättelse och medium.....	4
1.3	Processen.....	5
1.3.1	Förberedelser.....	5
1.3.2	Upplevelsen.....	6
1.3.3	Efterarbete.....	7
1.4	Vad säger läroplanen?.....	6
2	Analysmodell för bok och film.....	10
2.1	Beskriv.....	10
2.2	Tolka.....	11
2.3	Reflektera.....	11
3	Tema.....	14
3.1	Rymden.....	14
	Övningar	
3.2	Vad är rymden?.....	15
	Ordlista.....	18

1 Introduktion

Berättelser finns överallt. Vi bär dem inom oss och möter dem varje dag, på jobbet, i vardagen, i människor, filmer, böcker och på sociala medier.

Berättelser som fångats i litteratur, film, konst, musik bär på en alldeles särskild kraft och möjlighet till insikt, möte och förståelse som blir möjlig när vi stannar upp inför dem, delar dem och låter dem spegla vår egen berättelse.

Denna handledning bjuder in till att arbeta med film och böcker. Materialet lyfter även berättelsen ur sitt specifika medium för att skapa en pedagogisk handledning som kan tillämpas på alla typer av berättelser.

1.1 Du avgör själv nivån

Det här är ingen handledning som är tänkt att följas till punkt och pricka. Se den som en inspiration och öppning in till olika sätt att arbeta med litteratur och film.

Som pedagog känner du din elevgrupp bäst. Vilken nivå eleverna befinner sig på och vilka intressen och erfarenheter som finns i gruppen beror inte alltid på ålder och årskurs. Använd det som passar in i ert pedagogiska arbete, utifrån andra moment i planeringen och gruppens unika förutsättningar. Ni väljer vilka delar ni vill fokusera på.

Exempelvis kanske ni vill se film och sedan gå rakt på övningarna istället för att arbeta

Se handledningen som ett smörgåsbord och välj det som känns roligt att pröva med era elever.

Oavsett om man tycker om berättelsen eller ej kan man nästan alltid hitta något som man blir berörd eller störd av – ett ord, en scen, en karaktär

med analys. Känn er också fria att arbeta med de exempel som föreslås eller välj egna filmer, böcker eller övningar.

1.2 Val av berättelse och medium

Oavsett om man tycker om berättelsen eller ej kan man nästan alltid hitta något som man blir berörd eller störd av - ett ord, en scen, en karaktär - och då har man något att arbeta vidare med både inom sig själv och i gemensamma diskussioner och reflektioner.

Något av det finaste du som pedagog kan ge dig själv och gruppen är din nyfikenhet inför att upptäcka och uppleva tillsammans, så sök gärna efter material som väcker den lusten i dig.

Tips inför val av berättelse!

- Välj ett material som du som pedagog är insatt i och intresserad av.
- Välj ett material som finns tillgängligt.
- Välj ett material som går att knyta an till något som gruppen har eller ska arbeta med eller samtala kring.

Tillgång till filmexempel

I framtagandet av det här materialet blev det tydligt att det numera är svårt att fysiskt tillhandahålla en film. Några av de filmexempel som tas upp i den här handledningen finns i skrivande stund tillgängliga på kostnadsfria streamingtjänster som Filmriket Play, SVT Play, UR Play och Öppet arkiv. Undersök vilka resurser din verksamhet har i form av licenser och tillgång till AV-mediacentral.

Tips!

Om du vill se en film för att förbereda dig inför ett skolbiobesök eller annan filmvisning går det ofta att få tillgång till en visningslänk från distributören. Behöver du hjälp med rättigheter, distribution eller annat filmrelaterat kan du alltid höra av dig till regionens filmkonsulenter.

1.3 Processen

Vi delar in arbetet i tre delar: Förberedelser, upplevelsen och efterarbetet.

Vi uppmuntrar till att ni genom hela processen tänker in och använder det befintliga stöd i form av TAKK och bildstöd ni brukar använda med eleverna.

1.3.1 Förberedelser

Ibland kan det vara fantastiskt att kasta sig in i en upplevelse utan några förberedelser, men i andra fall kan tiden som läggs på att förbereda sig vara avgörande för hur en upplevelse tas emot. Dessutom är alla olika, och i skolans värld, där många ska ta del av samma material, kan det ofta vara bättre att vara förberedd.

Vad är det då som ska förberedas?

Dels handlar det om att veta vad som kommer

att hända. Hur ska gruppen ta del av berättelsen? Behöver de ha med sig något särskilt, eller göra något själva? Ska ni vara i klassrummet eller åka iväg någonstans?

Dels handlar det om innehållet och formen för själva berättelsen. Du som pedagog bör ta del av berättelsen innan du introducerar den för eleverna. Då kan du känna dig trygg i vad som kommer och förbereda dem som kan behöva det. Det blir dessutom enklare att planera arbetet runt omkring boken eller filmen.

Sätt att presentera filmen eller boken för eleverna!

- Läs paratexterna (baksidan på boken eller synopsis på filmen). Vilka tankar dyker upp?
- Visa upp boken och prata om hur den ser ut. Vilka förväntningar har gruppen utifrån omslagsbild, tjocklek, titel osv?
- Visa filmens trailer. Vilka förväntningar har gruppen utifrån trailern? Går det att veta vilken genre filmen tillhör?
- Berätta om en eller några karaktärer som gruppen kommer att möta.
- Låt eleverna veta om det är något du vill att de ska uppmärksamma. Ibland kan det underlätta att ha något att fokusera på - det kan vara kopplat till berättandet (hur ser det ut i berättelsen, vem är det som berättar och hur vet vi det med mera.) eller temat (vilka känslor upplever huvudpersonen).
- Sök information om berättelsen, dess upphovsperson eller kring temat och presentera för varandra. Gör en gemensam mindmap eller ett collage.

1.3.2 Upplevelsen

Här är några exempel på hur en berättelse, i bok- eller filmform, kan upplevas:

Bok

- Högläsning av lärare
- Lyssna på ljudbok
- Läsa själv
- Läsa utdrag ur en bok eller hela boken
- Läsa om en bok, eller ett utdrag, flera gånger

Film

- Gemensam visning i klassrummet
- Individuell visning på dator eller platta
- Film på bio (Skolbio)
- Se en hel film eller endast utvalda scener
- Se samma scen eller film flera gånger

Båda

- Läsa boken och se filmen.

Förbered upplevelsen genom att prata om hur en bra läsmiljö är eller hur en filmvisning går till. Låt eleverna själva komma med förslag och skapa gemensamma riktlinjer för hur det ska vara när ni läser eller ser på film.

När börjar en film?

Ett tips kring filmvisningen är att ställa frågan: När tycker ni att filmen börjar?

Vissa tycker att filmen börjar när ljuset släcks, när förtexterna kommer igång eller när ni satte er på bussen till biografen. Utforska de delar av upplevelsen som inte är själva filmen: Finns det biljetter? Hur sitter man mest bekvämt? Gå fram och känn på ridån i biografen och titta var projektorn finns.

Förbered upplevelsen genom att prata om hur en bra läsmiljö är eller hur en filmvisning går till. Låt eleverna själva komma med förslag och skapa gemensamma riktlinjer för hur det ska vara när ni läser eller ser på film.

1.3.3 Efterarbete

I efterarbetet får eleverna reflektera över det de upplevt. Du som pedagog kommer förhoppningsvis få syn på tankar och idéer som uppkommit. Ett efterarbete kan bestå av allt från ett samtal till en konkret uppgift. Ibland behöver upplevelsen bara vara, det finns ett egenvärde i att få en gemensam upplevelse och bara prata om den.

Andra gånger är det perfekt att ta avstamp i berättelsen för eget skapande i form av text, konst, rollspel eller eget filmande. Använd gärna exempel från filmen eller boken i ert efterarbete.

Om du har tillgång till filmen, är ett sätt att jobba utifrån klipp och utvalda scener, annars är ett tips att titta på trailern (sök på Youtube) eller visa stillbilder från filmen för att lyfta en karaktär eller situation. Ni kan även lyfta fram bilder från en bok eller läsa om utvalda stycken. Analysmetoden nedan går lika bra att applicera på ett utdrag ur en bok, film, trailer eller hela verket.

Dolda kunskaper

Ibland kan eleverna mer än de själva tror. Kanske har de aldrig tidigare stött på ordet genre, men kan ändå skilja på en komedi och ett drama, då

de känner igen elementen typiska för respektive genre.

Du som lärare kan hjälpa eleverna att sätta ord på sina kunskaper och få dem att inse att den egna kulturella kompetensen kan bygga självförtroende och skapa lust till att lära sig mer.

1.4 Vad säger barnkonventionen och läroplanen?

Genom berättelser lär vi oss mer om oss själva och vår omvärld. Rätten till konst och kultur, oavsett om det är film, litteratur eller någon annan inriktning, är en mänsklig rättighet och utgör en del av barnkonventionen och skolans läroplan.

Barnkonventionen artikel 31

Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreations och fritidsverksamhet.

Berättelser, litteratur och medier kan förutom de rent konkreta målen som handlar om

kultur, estetisk verksamhet och eget skapande vara verktyg för att ta sig an i stort sett vilket arbetsområde som helst i skolan.

Att utgå ifrån en berättelse är att ha en gemensam utgångspunkt och referensram, ett konkret exempel att bygga kunskap och reflektioner kring, och ett sätt att ta del av kulturutbudet. Det går att koppla berättelser i olika estetiska former till de flesta av målen i läroplanen. Nedan listas några tydliga exempel.

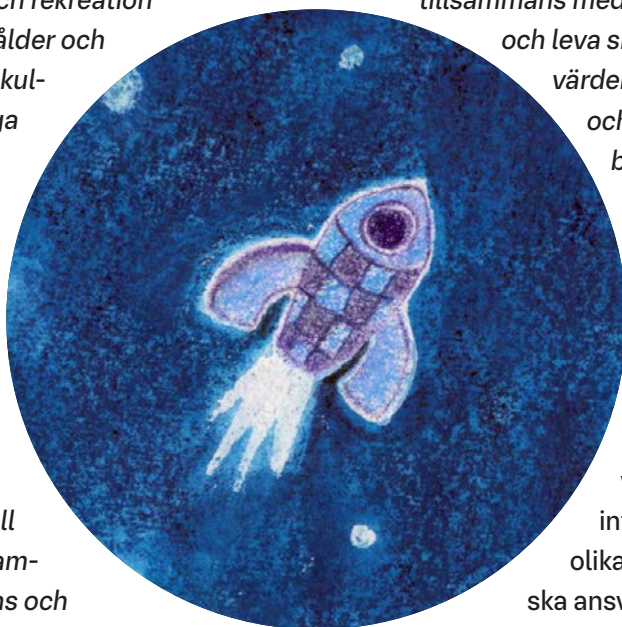
Lgrsär22, sida 5:

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå

och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som verkar där.

I läroplanens övergripande mål och riktlinjer står det att "lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former". Vidare att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola bland

annat:

Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur bilder skapas och tolkas. Genom undervisningen ska eleverna få erfarenheter av visuell kultur i form av film, fotografi, design, konst, arkitektur och miljöer.

- kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande.
- kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud.

Ämne: Bild

- Undervisningen i ämnet bild ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur bilder skapas och tolkas. Genom undervisningen ska eleverna få erfarenheter av visuell kultur i form av film, fotografi, design, konst, arkitektur och miljöer.

Ämne: Samhällsorienterande ämnen

- Skildringar av livet förr och nu i barnlitteratur, sånger och filmer.
- Möjligheter och risker förknippade med internet och digital kommunikation samt hur man agerar ansvarsfullt vid användning av

digitala och andra medier utifrån sociala, etiska och rättsliga aspekter.

- Metoder för att söka information från olika källor. Hur man kan värdera, bearbeta och presentera information, såväl med som utan digitala verktyg.

Ämne: Svenska

Genom undervisningen i ämnet svenska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att:

- bearbeta innehållet i litteratur, bilder, film, teater, drama och andra medier, och
- söka och värdera information från olika källor.

Ämne: Estetisk verksamhet

- Bilder, film, musik, sång, dans och hantverksföremål från olika kulturer och traditioner.
- Mål att eleverna kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud"

Teman kroppen och känslor i handledningen har också stark koppling till läroplanen där det står: "Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer."

"Skolan har ett ansvar för att eleverna återkommande under skolgången får möta frågor som rör sexualitet, samtycke och relationer."

2 Analysmodell för bok och film

Genom att analysera en berättelse utifrån ett eller flera perspektiv kommer värderingen av upplevelsen och verket i andra hand. Det viktiga är inte om det är en bra bok eller inte, utan vad vi kan göra med upplevelsen. Tolka först - tyck sedan!

Tydliggör i början av arbetet att var och en utgår från sig själv och sin egen upplevelse - det finns inga rätt och fel.

En bra första fråga kan vara om någon minns något särskilt i berättelsen, en scen eller en händelse som har stannat kvar. Då får både du och eleverna en utgångspunkt i samtalen.

Analysen delas in i tre delar: Beskriv, tolka, reflektera. Den här analysmodellen går att applicera på valfri berättelse i valfritt medium.

2.1 Beskriv

Här finns utrymme att vara så konkret som möjligt, men försök undvika värderingar.

- Vilka karaktärer finns med i berättelsen?
- Var utspelas sig berättelsen? Land, stad, under vattnet, på internet, fantasivärld? Hur vet vi det?
- Vilka miljöer utspelas sig berättelsen i? Huvudpersonens rum, skolan, slottet, på ridlägret? Lista så många av berättelsens olika miljöer ni kan komma på.

Välj de delar av analysmodellen som känns möjliga och meningsfulla i just era elevgrupper.

- När utspelas berättelsen? Nutid, dåtid, framtid, på våren, på natten? Hur vet vi det? Leta efter tidsmarkörer som bevis (kostym, tekniska uppfinningar och specifika ord, eller kännetecken i naturen).
- Är berättelsen kronologisk eller finns det tidshopp?
- Hur är tempot i berättelsen? Jämför tiden det tar att uppleva berättelsen och tiden under vilken den utspelas sig.
- Vem berättar? Vems perspektiv?

Bokfrågor

- Hur är språket? Korta eller långa meningar? Poetiskt? På rim? Roligt?
- Lärde du dig några nya ord eller begrepp?
- Finns det bilder? Hur ser de ut?

Filmfrågor

- Hur låter filmen? Ljudeffekter? Musik? Talat språk?
- Hur ser filmen ut?
- Ljus eller mörk? Vilka ljuskällor går att se? Vad är det för väder?
- Vilken rekvisita, scenografi, mask/smink och kostym används?
- Hur är skådespeleriet? Trovärdigt? Mycket känslor?
- Många snabba klipp eller långa?

Genre

Alla känner igen en genrefilm. En västernfilm innehåller ofta dueller, hästridning, cowboys och amerikansk ursprungsbefolkning. En skräckfilm har som uppgift att skrämja oss medan komedi ska roa oss. En krigsfilm innehåller krig medan en romantisk komedi innehåller kärlek och romans.

Prata om olika genrer och förväntningar på dem. Fundera tillsammans med eleverna om vilken genre berättelsen tillhör.

En filmgenre är en typ eller kategori av filmer som har vissa gemensamma drag. Alla filmer grupperas inte inom en filmgenre, man kan också blanda dem. Filmgenrer kan vara smalt eller brett definierade. Exempelvis innehåller skräckfilm en mängd undergenrer, och det finns många olika sorters komedier.

Prata om olika genrer och förväntningar på dem. Fundera tillsammans med eleverna om vilken genre berättelsen tillhör. Kan den vara mer än en genre? Hitta kännetecknen i berättelsen.

2.2 Tolka

Lägg till ordet *varför* och ställ följdfrågor till det ni har beskrivit.

- Allting i berättelsen är val som författaren, regissören eller någon annan har gjort, och kan därmed analyseras och ifrågasättas: Varför tror du författaren/filmskaparen valde att göra så? Vad hade hänt om det var så här i stället?

Exempel på frågor utifrån beskrivningsfasen:

- Varför är just de här karaktärerna med?
- Varför utspelar sig berättelsen i den här miljön?
- Varför är tempot långsamt?
- Varför är det den här typen av musik?
- Varför är dialogen på rim?

2.3 Reflektera

Se gärna reflektionen som en upptäcktsfärd, en upplevelse mer än som en stund med frågor och svar. Nedan finns frågor ni kan utgå ifrån och ta som stöd. Ställ gärna även egna frågor och uppmana eleverna att göra detsamma.

Utgå ifrån era beskrivningar och tolkningar och reflektera utifrån svaren:

Hur menar du då? Kan du ge exempel? Här går det också att ställa följdfrågan: Hur påverkade det din upplevelse?

Exempel:

- Att boken var på rim - hur påverkade det din upplevelse?
- Att musiken var spännande - hur påverkade det din upplevelse?

Andra frågor för reflektion:

- Vilka känslor kände du under och efter berättelsen?
- Har upplevelsen lärt dig något eller gett dig något nytt?
- Fick berättelsen dig att tänka på något i ditt eget liv eller i samhället? Berätta!
- Fick berättelsen dig att tänka på någon annan berättelse? Vad fick dig att tänka på den i så fall? Vad finns det för likheter och olikheter? Kan ni koppla berättelsen till något ni jobbat med tidigare?
- Vad tror du att den som skapade berättelsen ville säga? Varför tror du att hen ville berätta just den här berättelsen?
- Om du hade fått ändra på något i berättelsen, vad skulle det vara?
- Titeln på berättelsen - varför tror du att den heter just så? Kan du komma på andra namn som skulle passa?

Ytterligare analys och jämförelse:

- Analysera tiden och samhället när berättelsen gjordes. Vad säger berättelsen oss om det? Jämför med om berättelsen gjorts idag och vad ni tror hade varit annorlunda.
- Finns det tidigare versioner av boken/filmen? Jämför de olika versionerna och hur berättelsen och framställningen förändrats. Vad finns kvar och vad har tagits bort?

Varför tror ni att de har gjort just dessa val?

- Fundera över alternativa slut på berättelsen.
- Låt eleverna reflektera över berättelsen och sig själva. Har de några likheter med någon av rollfigurerna. Har de varit med om något liknande?

I slutet av arbetet kan det vara intressant att låta eleverna fundera över hur de upplevde berättelsen, och här är värderingarna välkomna. Prata om den personliga smaken, om referenser och erfarenhet. Vi kan gilla olika saker, men även lära oss av sådant vi inte gillar. Och kanske hitta något intressant även i en berättelse som vi upplever som tråkig. Håller de med varandra i tolkningarna, eller tolkas berättelsen på olika sätt i gruppen?

Prata om den personliga smaken, om referenser och erfarenhet. Vi kan gilla olika saker, men även lära oss av sådant vi inte gillar. Och kanske hitta något intressant även i en berättelse som vi upplever som tråkig.

Tips!

- Relatera nya berättelser till sådana ni arbetat med tidigare, eller sådana ni tycker om. Ha gärna en fysisk plats för berättelserna, det kan vara utskrifter av stillbilder, filmaffischer och bokomslag eller egna verk som bygger på berättelserna

3 Tema

Här ger vi exempel på böcker, filmer och övningar kopplade till ett tema. Det finns ytterligare böcker att välja bland i boklistan som följer med handledningen eller

på närmsta bibliotek. Du kan även leta efter fler filmer på SVT play eller Filmriket play.

Tycker dina elever om att se på film, läsa böcker, titta på en bild och hitta på en berättelse, samtala, rita, skapa? Välj det du tror blir roligast att göra tillsammans eller pröva att utmana med något nytt!

Ni känner era elever, välj de böcker, filmer och övningar som känns relevanta för er.

3.1 Rymden

Vad händer med oss när vi utforskar rymden? Det som är universum bortanför jorden. Galaxer, stjärnor, planeter – oändligheten. Solen och månen. Det som snurrar och pågår. Där vår jord är som en liten prick och där vi är en ännu mindre prick på den stora jorden.

Med en bok eller film som grund utforskar vi här egna och andras upplevelser och tankar om rymden och det faktum att vi är en del av något väldigt mycket större.

Du som lärare känner din elevgrupp bäst. Vi har här gjort olika förslag till övningar och efterarbete som antingen går att använda var för sig eller som en helhet, allt utifrån det du tror

fungerar bäst för din grupp. Ni kan jobba med en bok eller en film eller båda delarna.

Bokhylla: Rymden

- Armstrong: den första musen på månen (Torben Kuhlmann / 6–9 år)
- Fakta om världen: Stjärnor och planeter (Sara Snashall / 6–9 år)
- Fakta om planeterna (Sigurd Toftadahl Terkelson / 9–12 år)
- Rymden (Torsten Bengtsson, Per-Anders Nilsson och Åsa Carlsson / 9–12 år)

Fler förslag på böcker finns i boklistan som medföljer separat.

Filmhylla: Rymden

- Vims i rymden (avsnitt á 5 min, åk F–3) UR Play
- På rymmen i rymden (kortfilm) SVT Play
- Supernova (avsnitt á 14 min) UR Play

Sök gärna upp fler filmer på Filmriket, SVT play eller UR play.

Övningar

3.2 Vad är rymden

Här följer en rad övningar av olika karaktär. Det finns övningar med fokus på samtal, skrivande, filmande, målande, skapande och utforskande. Ni pedagoger väljer de övningar som ni tycker passar er grupp. Ni kan välja en del av en övning, sätta ihop olika övningar och komma på egna.

I övningar där det står filma kan det vara bra att ha med sig att filmarbete innehåller flera delar. I förarbetet omvandlas idén om filmen till skrivet manus. I ett filmmanus skrivs, utöver det som karaktärerna säger, ingående beskrivningar av till exempel omgivning, rum, karaktärernas kläder, hur karaktärerna rör sig. Vid filmningen ligger manuset till grund för hur och vad som ska filmas. I efterarbetet klipps filmen ihop till en helhet. Att filma är en spännande process men den kräver sin planering och det kan finnas en poäng med att göra enkla, korta berättelser som läraren sedan filmar och är regissör till att börja med. På Filmriket finns en filmskola som ni kan titta på för mer inspiration kring att göra film.

filmriket.com/filmkategori/intern/

Längst ner i handledningen finns det en ordlista som ni kan använda er av om ni stöter på ord i rymden som är svåra.

Hur är det i rymden?

Undersök hur rymden framställs i berättelserna. Som ett äventyr? Som farligt? Snällt? Stämmer boken eller filmens berättelse om rymden överens med din upplevelse av rymden? Beskrivs rymden likadant i olika berättelser? Blir ni lockade att vara i rymden?

Skriv en lista över de ord ni kan komma på som beskriver det ni läst eller sett om rymden. Finns det ord ni vill lägga till? Eller ta bort?

Res till rymden

Välj en del av rymden som ni mött i berättelserna. Tänk er att ni ska resa dit. Precis som svenskarna Christer Fuglesang och Marcus Wandt. Skriv eller måla hur ni skulle förbereda er för resan. Vad ni skulle vilja ta med er. Skulle ni resa själva eller ta med er någon? Vad skulle ni göra när ni kom fram?

Gör en egen dikt eller målning

Välj ett eller flera ord ur berättelserna som har med rymden att göra. Skriv de orden på ett papper. Skapa sedan en ny text eller målning där dessa ord finns med.

Skapa en egen stjärnbild

Välj en scen i boken eller filmen och hitta på en stjärnbild utifrån den. Kanske får varje person i

scenen en stjärna? Eller så skapar ni en stjärnbild utifrån något ni tänkte, kände, såg. Måla upp den på ett papper som stjärnor med streck emellan.

Skriv en berättelse om den nya stjärnbilden.

Arbeta vidare: Hitta på fler stjärnbilder och sätt ihop dem som en seriestrip. Eller använd stjärnbilder som redan finns och skapa en serie av dem.

Rymdmassage

Gå in på UR Play och sätt på Pulslek – rymdmassage. Titta på filmen och massera varandra på samma sätt som barnen gör där. Hur var det att få rymdmassage? Fick ni en känsla av hur det är att vara i rymden?

Skapa filmberättelser som utspelar sig i rymden med utgångspunkt i olika genre. Pröva att göra en ledsen film, en glad, en rolig, en läskig. Hur är det att arbeta med olika genre?

Vad händer bortom rymden?

Vad finns bortom det svarta, vad finns bortom solen, planeterna, stjärnorna? Skriv eller rita vad som finns där. Skapa sedan en enskild eller gemensam berättelse om någon eller några som hamnar där bortom rymden. Berättelsen kan ni sedan skriva ner, måla eller filma.

Om ni väljer att göra film, pröva då att planera varje scen noga så att ni vet vad som ska sägas och vad som ska hända. Ni kan också undersöka skillnaden i att filma hela berättelsen i ett svep

eller dela upp den och göra scen för scen. Vilket resultat tycker ni bäst om?

Gör rymdfilmer i olika genre

Skapa filmberättelser som utspelar sig i rymden med utgångspunkt i olika genre. Pröva att göra en ledsen film, en glad, en rolig, en läskig. Hur är det att arbeta med olika genre? Vilket är lättast? Svårast? Roligast?

Tänk er till exempel att två vänner ska resa ut i rymden. Hur skulle den resan kunna bli sorgsen, glad, rolig eller läskig?

Pröva att först skriva manus och sedan planera varje scen noga så att ni vet vad som ska sägas och vad som ska hända. Det kan också vara intressant att undersöka skillnaden i att filma hela berättelsen i ett svep eller dela upp den och göra scen för scen. Vilket resultat tycker ni bäst om?

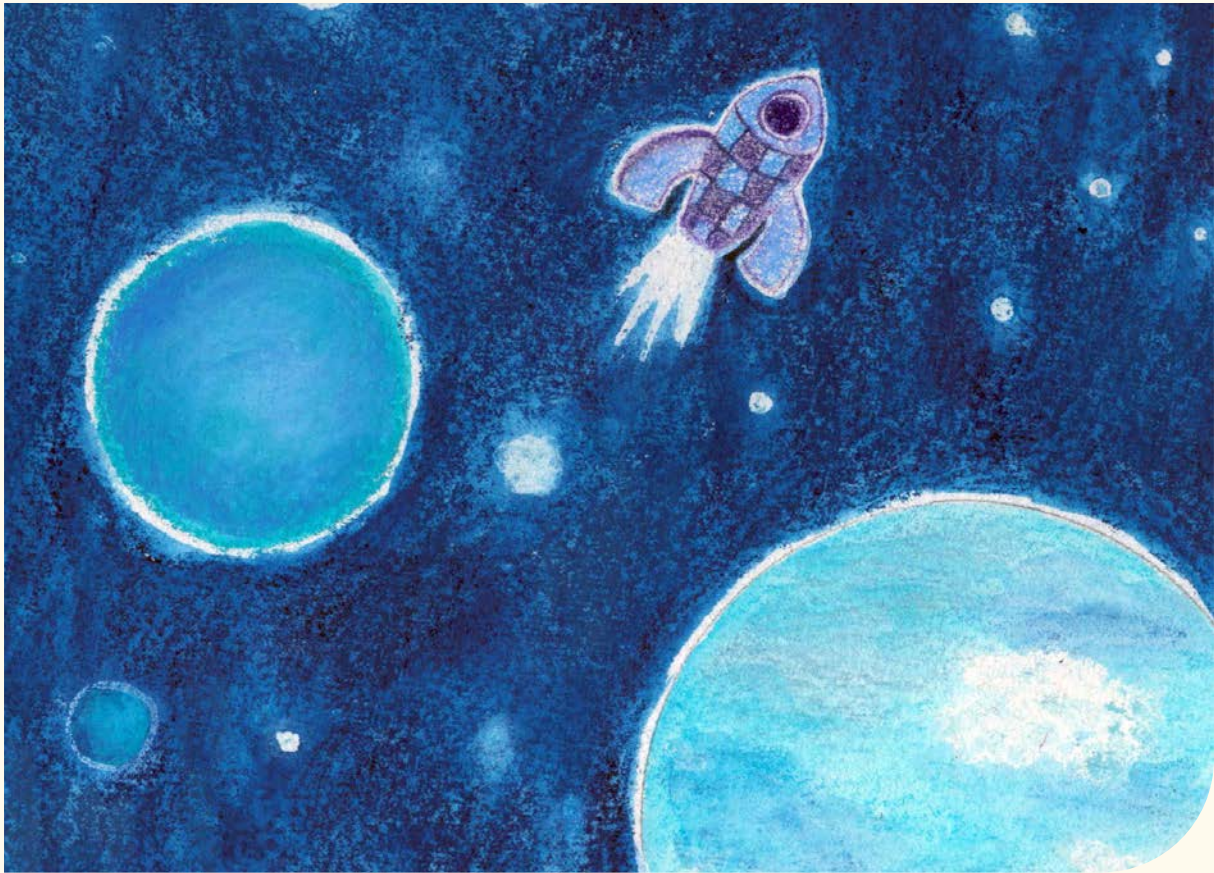
Var i rymden är du?

Var i rymden är du, i mitten, i kanten, åt sidan? Är du där du vill vara i rymden eller önskar du att du var någon annanstans? Hur känns det att vara en så liten prick mitt i allt stort oändligt? Måla en bild som visar var i rymden du är.

Pröva att vara i rymden

Sänk ner ljuset i klassrummet. Kanske kan ni ha det helt mörkt. Föreställ er att ni är något av följande - en stjärna, i en rymdraket, på en annan planet, fritt svävande i rymden, eller något annat ni kommer på utifrån berättelserna.

Hur känns det? Låt hela kroppen vara med. Hur känns fötter, ben, magen, armarna, fingrarna, halsen, huvudet? Är det varmt? Kallt? Stilla? Blåsig? Hårt? Mjukt? Hur är det att vara tyngdlös i rymdraketen? Finns det ljud? Vad ser ni?

Lek svart hål

Ett svart hål är ett område i rymden med stark, stark dragningskraft. Det drar till sig stjärnor. Gå ut på skolgården, eller någonstans där ni har lite plats att röra er. En person är en galax, en person är ett svart hål och de övriga är stjärnor.

Galaxen står på ena sidan lekområdet, inom det området som är säkert, där det svarta hålet inte får fånga stjärnorna. Stjärnorna står på andra sidan. Det svarta hålet i mitten. Galaxen ropar – kom alla mina stjärnor! Och stjärnornas uppgift är att springa över det svarta hålets område för att hamna i säkerhet hos galaxen. Det svarta hålets uppgift är att jaga och fånga stjärnorna. Den som blir tagen får i nästa omgång vara med och spela svart hål.

Vill ni ha en egen måne?

Lyssna på Ted Gärdestads låt Jag vill ha en egen måne. Skulle ni vilja ha en egen måne? Är det något i berättelserna ni sett eller hört som påminner om sången? Skapa en berättelse om någon som fick en egen måne. Hur var livet på månen? Hur såg den personens hem ut? Vad gjorde den om dagarna? Var sov den? Vad åt den?

Skapa klassens solsystem

Skapa klassens egna solsystem. Vad skulle finnas där? Hur många solar? Hur många månar? Hur många planeter? Vilka namn skulle de ha? Hur skulle de se ut? Vilka egenskaper skulle de ha? Vilka skulle bo på planeterna?

Arbeta var för sig eller i grupper där alla hittar på en del av solsystemet. Gör sedan en gemensam målning eller skapa en modell av solsystemet.

Hur får man en utomjording att förstå?

Dela in er i par och låtsas att en av er är en utomjording. Utomjordingen och den andra eleven kan inte prata med varandra. Men utomjordingen måste berätta om tre saker hen behöver. Använd gester, miner och allt ni kan komma på för att göra er förstådda utan ord. När utomjordingen fått fram sina tre saker byter ni plats och så får den andra eleven prova att vara utomjording.

Till exempel kanske utomjordingen behöver mat, vatten, kramar, ett bad, godis, kläder. Eller så behöver den sova, springa, dansa, åka hem.

Hur är det att vara en utomjording?

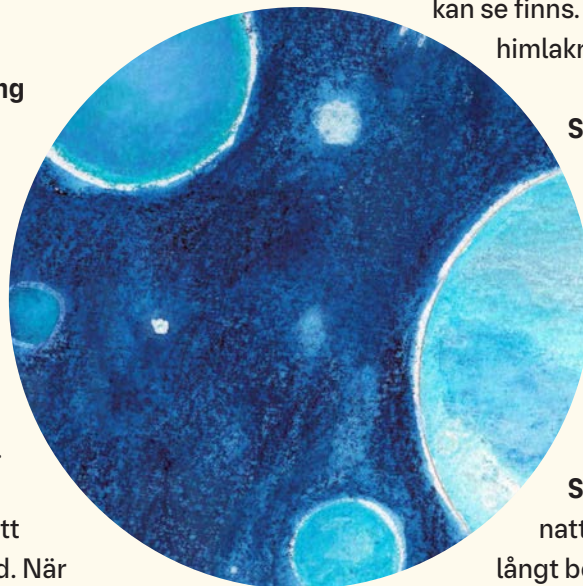
Hur ser en utomjording ut? Fundera tillsammans över vad det finns för bilder och tankar om det. Fanns det någon information i berättelserna ni sett eller läst?

Föreställ er att ni är en utomjording. Hur känns det? Skulle ni vilja vara en utomjording? Stå eller gå runt i klassrummet och föreställ er att ni är en utomjording som för första gången är i en skola. Vad skulle den säga eller tänka? Vad skulle den tänka om era saker? Vad skulle den tänka om maten? Om kläderna? Om lektionerna?

Vad skulle ni vilja prata med en utomjording om? Rita hur utomjordingen ser ut och skapa en berättelse om en utomjordings dag i er skola.

Ordlista

Rymden – det stora tomma området runt oss där stjärnor, planeter och andra saker som vi inte kan se finns. Som en enorm plats för himlakroppar.

Solen – den stora stjärnan i mitten av vårt solsystem som ger ljus och värme

Månen – en naturlig satellit som kretsar runt jorden och ger oss olika faser

Stjärnor – ljuspunkter på natthimlen som är andra solar långt borta

Planeter – stora himlakroppar som kretsar runt solen.

Asteroider – små klippblock och metallklummar som rör sig i rymden

Rymdskepp – farkoster som människor skickar upp i rymden för att utforska eller studera andra planeter.

Galax – en enorm samling stjärnor, gas, damm och mörk materia som vår egen Vintergata

Rymdstation – ett stort rymdskepp som fungerar som flytande bas för astronauter att leva och arbeta i rymden

Svart hål – ett område i rymden med extremt stark gravitation där ingenting, inte ens ljus, kan fly från det

